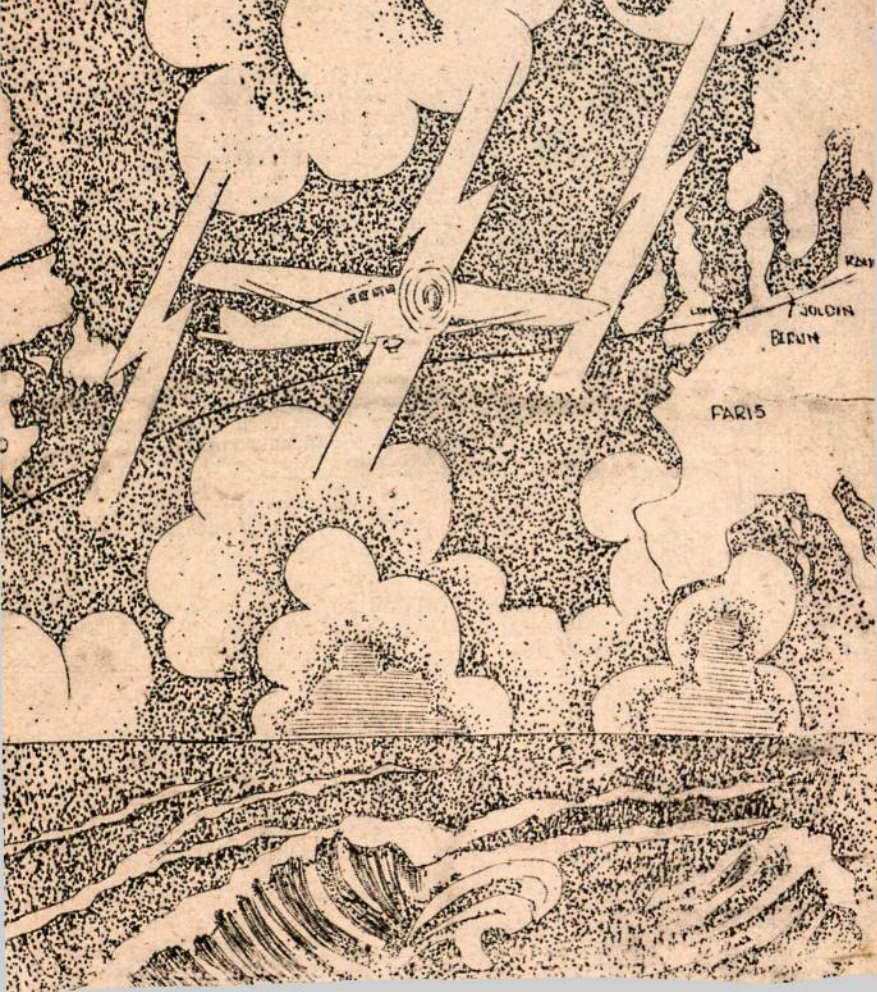

1946 №. 8

TEVISKES PILDIS

BERLIN

PARIS

Atplaukdami keliais į JAV, uoloje mato iškaltą didelę statulą. Rankoje ji laiko švyturį ir simbolizuoja JAV laisvę ir nepriklausomybę. Liepos 4 d. mes šventėm šios šalies išlaisvinimo šventę. Nors mes, tremtiniai, dar ir nesame buvę šiame auksiniame krašte, šią šventę šventėme su tikru džiaugsmu ir nuosirdumu.

Ši didžiąją laisvės šalį mus riša nenutrauigiamas saitas. Mes žinome, kad ir ši laiminga šalis savo nepriklausomybę iškovojo kraujo aukomis. Greit čia išaugo milžiniški miestai, pramonė. Milijonai žmonių skubinosi į šią auksinę šalį. Ir mūsų trutiečiai, persekijami rusų, kęsdami skurdą, skubėję anapus Atlanto. Čia jie pasijuto laimingesni. Jie naudojos ir visomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis.

JAV pasiekusios nepaprastų kultūrinių ir medžiaginių laimėjimų gerai suprato, kad ir kitos tautos tik būdamos laisvos galės išvystyti savo kūrybines galias.

Ir per pirmąjį pasaulinį karą JAV, nugalėjusios vokiečių militarinį imperalizmą, Wilsono būpomis paskelbė tautos apsisprendimo teisę. Nors mūsų tautai nepriklausomybę teko pirkti kraujo aukomis, tačiau ne tik paskatinimas, bet ir atsparos taškas.

Šiandien JAV svoris dar labiau padidėjo. Ji pasaulinėje politikoje turi lemiamą vaidmenį. Ir šiandien ji eina Wilsono pramintu keliu, Rooseveltto ir Trumano paskelbtų principų dvasioje. JAV siekia sudaryti skaidrią ir šviesią taiką. Mes tikime, kad mūsų tautos didieji idealai išsipildys. Juk pati didžioji pasaulio galybė šiandien su mumis. Turime, savo akimis pamatyti nepriklausomą Lietuvą!

Darius - Girėnas - mūsų kultūros istorijoje aukso irrašyti vardai. Jie savo gyvybės auka, pasisventimu išgarsino Lietuvos vardą plačiame pasaulyje. Ju pasisventimo pavyzdys mums ir šiandien svaičia kaip saulė. Iš jų mes išmokome mylėti savo tėvynę ir jai aukotis.

Darius - Girėnas mums tremtiniams yra dar ryškesnis pavyzdys. Juk jie, būdami toli nuo savo tėvynės, toje aukoje - neįveikė laimės sąlygų, nepamiršo savo gimtosios žemės. Jiems tėvynės garbė buvo aukščiau visko! Juk ne aukso skatinami, ne skurdo stumiami jie rizos tai didžiaiai kelionei per Atlantą. Savo uždavinius jie gerai suprato. Jau tada dalis mūsų tėvynininkų rūpinosi daugiau savom, negu savo brangios tėvynės reikais. Dariaus - Girėno žygis, jų tragedija, tai skaidri tėvynės meilės ugnis, kuri uždegė mūsų širdis. Jų žygis vėl sujūdino stilingstančius idealizmo vandenius.

Noveltui Darius - Girėnas besirongdami skristi per Atlantą ir savo paskutiniame testamente kalbėjo apie Jaunąją Lietuvą. "Jei piktasis Neptūnas, - raso jie, - nugramzdins mus į Atlanto gelmes, Tu, Jaunojo Lietuva, turėsi iš naujo riztis ir aukotis..." Žiaurus Rytų ir Vakarų kaimynai užpuls mus, užgesins mūsų laisvės žiburi, sugrąžins mūsų sodybas, ištrūks iš mūsų tukstancius. Tos visos nelaimės, kaip ir Dariaus - Girėno žygis, mus dar labiau paskatins itempti savo jėgas ir valia, kad sugrąžinti tėvynei laisvę ir nepriklausomybę.

Ar mes šiandien pilnai suprantame mūsų pareigas Tėvynei? Ar mes nenaikina laiko rūdys? Girdime neogištinių dalykų. Nogatalka, neapykanta pavydas veržiasi į mūsų tarpą. Noviena šiandien kankina turto troškulys. Kai kas ir alkoholio vorgu pasidarė. Ir kitais nusikaltimais yra sutersiama Lietuvos garbė. Tad ar šie nenutolo nuo Lietuvos idealo? Ar jie negrimsta į piktas audringas gyvenimo bangas?

Minėdami Dariaus - Girėno skaudžios tragedijos sukaktį, pasiryškime iškilti aukščiau gyvenimo dulkė. Išgarsinkime savo gimtosios žemės balsą. Tyra tėvynės meilė teliapsnoja mūsų širdyse. Pasiryškime išrauti, išvyti iš savo tarpo visas piktasias pagundas. Plioninė valia tevaldo mus. Visus iš visuomet turėjimo sau prieš akis tėvynės laisvę ir garbę.

Iš ežerų ir upių,
Pavasario rasa nugairinti,
Audrų ir vėjų svetimoj pagairėj
Lengvučiai debesėliai supas:

- Nuo Nemuno krantų,
Kur Lietuva, vargais supandota,
Našlaitės dalia kenčia,
Atskriejam vėjo dvelkimu.

Kaip žydintys javai plačiai pasėti
Visuos kraštuos lietuviai išmestė
Už svetimų klaidas, didžiųjų kalte
Kandios ir nuoskaudų marias pasalti.

Ilgai gegulė sielvartą kukuos
Ir skauduli mums patį didįjį, -
Saulėtuos Nemuno krantuos
Smutkeliai žydi ...

(Iš eilėraščių rinkinio "Smutkeliai žydi")

.....
Būkime pasiryze aukotis tėvynės išvadavimo žygiui. At-
minkime, kad toji diena jau, tur but, nebe už kalnų. Tad mūsų au-
dingame kelyje, kad mes nesukluptume ir nepalūztume, tesviečia
mums visiems šviesus Dariaus - Girėno pavidys!

Rami sąžinė yra nuolatinės Kalėdos.
Franklinas.

Jei pati tauta nenutaria mirti, priešai, kad ir galin-
giausi būtų, jos nenumarins.

Vysk. P. Bučys.

Bolsėvikai daug dėmesio kreipia pramonei, ypač dabar kaip paskelbtas stalininis penkmetis, "turis ne tik atkurti visus tuos sugriuvimus, kuriuos padarė karas, bet ir žymiai viršyti prieškarinį lygį ir dar daugiau pakelti "didžiosios tėvynės ekonominę ir karinę galią". Pirmiausia ir bene daugiausia bolsėvikams reikalingi statybinių medžiagų. Iš "Tiesos" puslapių atrodo, kad statybinių medžiagų gamyba tiesiog skandališka. "Tiesos" trečiasis puslapis skiriamas statybinių medžiagų gamybos problemai. Per visą puslapį stambiais raidėmis sūkis: "Daugiau plytų, stilo, rišamųjų medžiagų Stalino penkmečio statyboms!". Kokia skandalinga tų medžiagų gamyba matome iš pirmojo straipsnelio "Kas duos plytų Vilniaus apskrįčiai". Jis tiek vaizdingai ir objektyviai nusako statybinių medžiagų gamybos skandalingą būklę ir apamai sovietinės pramonės didžiausią networką, jog negalime iškęsti jo čia ištisai nepacitave:

"Smarkiai nuniokojo rudieji griovikai Vilniaus miestą ir kai kuriuos apskrities kaimus ir miestelius. Gyventojai liko be pastogės ir židinio. Vis tik yra ir tokių žmonių, kurie abejingai pralina pro šituos klaukus griuvėsius. Tarp jų ir Vilniaus apskrities pramonės kombinato vadovai.

Kuo užsiima šie draugai? Išnai jie malė grūdus ir siomet jie mala grūdus. O apskrities gyventojai vis klausinėja:

- Plytų yra?
- Nėra...
- Kalkių yra?
- Nėra...
- O čorpių?

Atsakymas lieka vienodas: Nėra...

Pernai pramonės kombinatas tėdavė keliolika tūkstančių plytų, o čorpių, kalkių bei koklių visai negaminė. Plytinėms sutvarkyti nebuvo suvežta padarinės miško medžiagos. Kalkinių atkūrimui pritrūko cemento. O, svarbiausia, Vilniaus apskrities pramonės kombinato vadovams pristigo valios ir bolsovikiško atkaklumo. Todėl liko nepagamintos pagrindinės statybinės medžiagos iš vietinės žaliavos.

Ir šimot kartojasi ta pati networka. Tik dabar - gamybos sezono išvakarėse - susigriebta sugabenti kuro ir sušūškoti darbo jėgos plytinėms. O kalkių, koklių ir kriaušės gamyba "numatoma tik kitais metais"...

Ar ne laikas, jog IKP (b) Vilniaus apskrities komi-

tetas ir Vilniaus apskrities vykdomasis komitetas rimtai susirūpinę savo pramonės kombinatu?" (K. Klima)

Ne tik su plytų, bet ir su kitu statybinių medžiagų gamyba ta pati velniava. Pramonės Banko Lietuvos resp. kontoros vyr. inspektorius inž. St. Ratkus straipsnyje "Paspirtinti statybos tempus", patiekia idomiu detaliu apie Šiauliuose albastro fabriko statybą. Jame rašoma:

"Ilgai galvota, kur parinkti statybos aikštę albastro fabrikui Šiauliuose. Keturis kartus buvo keičiama statybos vieta. Kas kartą sugaišta laiko, išseikvota lėšų ir darbo, ir.. eita prie kitos aikštės. Iš tarybinių broliškujų respublikų jau atsiustas fabriko įrengimas. Tačiau mūsų statybininkai dar nespėjo jam parengti ir pamatų.

Jau praėjo ir pirmas šių metų ketvirtis. Albastro fabriko statybai jau išleista apie 600.000 rublių, t. y. pusė visu išskirtu lėšų. O darbas vos pradėtas. Statybos rangovas - Šiaulių statybos valdyba iki šiolei negavo iš Lietuvos TSR Statybos projektavimo kontoros darbo projekto ir samatos. Vienintelis rangovui pateiktas brėžinys - tai bendras planas, kuris naudotinas... geležinkelio atsakoms pažymėti! Šiame plane net nėra duomenų, kur išdėstyti fabriko pastatai. Pačioje statybos aikštėlėje iki šiol tėra pastatyta kontora ir lyginamas aikštės paviršius. Nukasta žemė panaudojama geležinkelio atsakų pylimui. Šie darbai turi būti pradėti nuo pagrindinės geležinkelio magistralės. Tada galima panaudoti geležinkelio transportą, žemų, žvyro bei skaldos vežimui. Tačiau albastro statytojai pradėjo nuo kito galo: nuo fabriko zonos. Dėl to nėra išėjimo į magistralę ir neįmanoma panaudoti geležinkelio statybos reikalam. Užsakytojas mato tas klaidas ir tyli. Matyti, albastro fabriko direktorius drg. Samosonokas bijosi erzinti rangovą - Šiaulių Statybos valdybą: juk anie gali užsiminti, jog vis dar nėra statybos brėžinių... Tai tuo tarpu vis labiau ir toliau delsiama Šiaulių albastro fabriko statyba". Toliau straipsnio autorius teigia, kad "panaši gaisris kartojausi su mažais nukrypimais ir kai kuriu kitu risamųjų medžiagų gamyklų statybose".

"Tiesos" dienraštis kaltina Vyr. statybinių medžiagų pramonės valdybą, kad ji dirbanti visiškai nepatenkinamai. "1945 m. tu gamybinis planas liko įvykdytas... 20% Plytų išleista 21% plano, kalkių - 25%, čerpių - 14% ir t. t. Blogiausia, jog vyr. statybinių medžiagų pramonės valdybos imonės neplečia savo gamybos apimtį. Šios sistemos imonės sustingo arba net smunka žemyn".

Jei kas ir pagamina, tai kol vartotojui patenka daug kažkur į šalį nuteka. "Antai net pagal paties Radviliškio stiklo fabriko vadovybės duomenys pernai pagaminta 52.000 m² stiklo; o atleista vartotojams pagal planines paskiras tik 39.000. Kur dingę 13.000 m² stiklo? klausia "Tiesa".

Kodėl statybinių medžiagų pramonė Tarybinėje Lietuvoje taip smarkiai slubuoja? Viena iš svarbiausių priežasčių yra ta, kad bolševikai iš imonių atleido patyrusius specialistus, kaip nebolševikus, o jų vieton susodino namokšas bolševikėlius,

kurie ne tik kad nemoka imonėms vadovauti, bet sukčiauja, vagia ir kitokiais būdais krašto turta naikina. Kai taip yra atvirai prisipažįsta ir pati "Tiesa". Ji rašo:

"Su kagrais - daugumoje naujais iš darbininkų ir tarnautojų tarpų iškeltais žmonėmis - niekas rimtai nedirbo, jų niekas neauklėjo, neugdė. Niekas nesėkė, kaip pateisina šis ar kitas direktorius jam parodytą didžiulį pasitikėjimą. Tuo pasinaudoja kai kas ir piktam. Antai buvęs šiaulių statybinių medžiagų pramonės kontoros viršininkas drg. Markevičius leido išeikvoti ne pagal savo paskirti išimtis tūkstančių rublių, skirtu kontoros imonių atstatymui ir statybai. Šios kontoros pagelbiniam ūkiniui vadovavo iš eilės Bartaska, Juzys ir Vavil - kinas. Kiekvienas iš jų išeikvojo tūkstantines valstybines lėšas. Tačiau drg. Markevičius nepatraukė nė vieno iš jų į teismo atsakomybę. Kodėl vyr. statybinių medžiagų pramonės valdybos vadovybė neužkirto kelio šitokiems priešvalstybiniam poelgiams? Vadovybė nežinojo savo kadro, nesigilino į jų darbą ir klaidas, nemokino ir neugdė jų".

Imonės labai blogai dirba ne tik todėl, kad jų vadovybės sukčiauja ir vagia, bet dar ir dėl to, kad imonių darbininkai badu mariniami. Darbininkų maisto aprūpinimas yra tiek blogas, kad ir "Tiesa" nebeatrasta meluoti. Ji ši baisų reikala gerokai sušvelnindama rašo: "Darbininkų aprūpinimo skyriaus vietoje ir padėjo valdytoje dirba nepatenkinamai. Per dažnai šiauliuose, Biržuose ir kai kur kitur uždelsiamas maisto produktų išdavimas statybinių medžiagų pramonės darbininkams. Nepradėta organizuoti durpynų darbininkų maitinimui valgyklas, kepyklas, maisto parduotuves". Taip pat "Tiesa" pripažįsta, kad nesas sutvarkytas darbo atlyginimo klausimas. "Neįvestas dar visų 100, vienetinis darbo atlyginimas. Tuo būdu numušamas darbininkų žmonių uždardis, ir jie sulyginami su tinginiais ir dykinėtojais. Pabrėžtina, jog vis dar pasitaiko, jog darbo atlyginimas išmokamas su žymiu pavėlavimu".

ITS VIETINIS PRAMONĖS LAIMĖJIMAI. "Tiesos" korespondentas iš Naujosios Vilnios praneša didelę sensaciją - "Atidarytas plataus vartojimo gaminių cechasis". Šioje sensacingoje žinioje rašoma: "Vietos mėsos kombinatas šiomis dienomis į darbą paleido plataus vartojimo gaminių cechą, kuris damina ir gyvulių nagų įvairių rūšių gukas".

"Tiesoje" rašoma, kad apskriti miestuose rengiami trumpalaikiai kepėjų kursai, kuriuose besimoka kepėjai supažindinami su kepimo technologija. Mums atrodo, jei Lietuvoje būtų pakankamai grūdų, tai žmonės ir bolševikų kepiu kiusų ne - lankė ir kėtų duonos iškeipti taip, kaip jos mokėjo ir ti nepriklausomoje Lietuvoje. "Tiesos" pranešimui apie kepėjų kursus savo straipsni baigia šiais reikšmingais ir daug sakantais žodžiais: "Visa tai leis greitai laiku išplėsti duonos kepimą Tarybos Lietuvoje". Iš to "Tiesos" teigimo galima pasidaryti įvada, kad šiuo metu Lietuvoje duona nekepama, nes nėra iš ko kepti, o be to, ir Lietuva atvartieji burliokai ir nemoka jos kepti.

Šios "Tiesos" žinutes mums itinai rodo, kokia baisi šių dienų raudenųjų bacilų griaužiamos Lietuvos būklė. Per vienerius metus bolševikai taip Lietuvą nugyveno, jog žmėnės ten pamiršo kaip ir duona kepti. Laikraščio sensacija sudaro žinutė, kad kažkoks fabrikėlis iš gyvulių nagų pradėjo gaminti šukas. Iš kur gi tiek daug atsirado tų gyvulių nagų?

Apie birželio viduri viena Kauno imonė turėjo partinio aktyvo susirinkimą. Jame, tarp kitų klausimų, buvo paliesti ir tremtiniai, esą Vokietijoje. Vienas iš kalbėjusių patarė tuo reikalu per daug nesisieloti, esą partija ir vėriausytė padariusi viską ir, kad šis reikalas būtų tinkamai sutvarkytas. Visi tremtiniai esą sekami budraus NKVD stebėtojų žvilgsnio. Jie būsią demoralizuoti. Jiems bus sudaryta inkriminuojanti medžiaga. Tad dar ne viena, esą, pamatysią iš šių nusikaltėlių kabančių Lietuvos ažuolo šakose...

Lichtenau stovykloje yra apie 2000 žydų. Jų tarpe kolietas iš Lietuvos. Jie nesiėpėmi pasakoja, kad Lietuvoje dabar esą sunku gyventi. Vieni su kitais suvesdinėja saskaitas. Tos saskaitos būsiandios nepabaigiamos, nes Lietuvos miškai ir dabar tebėra pilni partizanų. Naktimis niekas nedrįsta koliauti. Nežino ką kolyje gali sutikti.

Atėina žinia, kad Lietuvoje, kai kurie pradžioje buvę uolūs bolševikai atsalo. Kai kurie jų, kaip sako bolševikai, dėl "nešvarių darbų" pateko į kalėjimus. Dalis jų nuspręso pabėgti. Bėgantieji, norėdami įsijungti į partizanų ilas, kad kur, kaip p. v. z., Kaune ir Vilniuje, sužadino fabrių motorus ir t. t. Miške gyvena partizanai bijodami, kad jų slėptuvės nebūtų žinomos ir atbėgusieji nebūtų pasiusti kaip bolševikų šnipai, šių naujųjų miško slapukų į savo tarpa nepriėmė. Šie pabėgėliai jau esą bent dviejose - trijose vietose susispietę, ir, ne tik kad patys slėpiasi, bet trūkstant maisto, plėšia praivius ir net apiplėšia kai kuriuos sodžiuos. Niekad Lietuvoje nebuvo taip netikra, kaip dabar.

Tie patys vietiniai bolševikai rodo nepasitikinimo Sovietų Sąjungos vedama pramonės centralizacija.

Yra įasklidę gandai, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos sovietinės respublikos busiandios pamikintos. Jos busi paliktos arba autonominės, arba sujungtos į vieną respubliką. Šis reikalas įeina į Kremliaus planus. Tuo reikalu, esą, jau viškas nutarta, tik dėsiam iki Taikos Konferencijos, kol busi išspręstas šių kraštų likimas.

POLITIKOS VINGIUOSE

KANADA - BŪSIMOJO KARO AŽNA. Galima įsivaizduoti tik dėl paties termino, bet nėra tokio, kuris tvirtintų, kad nebus naujo pasaulinio karo. Vienas išsigelbėjimas nuo šios baisios nelaimės, tai yra susikūrimas vienos valstybės, kurios rankose būtų pavojingų ginklų monopolis. Bet abejojama, ar tas gelbėtų. Nes abejojama, ar JAV ir Sovietų Sąjunga atsisakytų savo suvereniteto ir galimybės, tokios pasaulinės valstybės naudai. Bet greičiausia ir jos pasiliktų tokiomis, kokiomis yra ir pasiliktų sau teisė ir galimybė ir toliau pilnu tempu ginkluotis. Ir dabar jau pastebima, kad lenktynės tarp jų ginklavimo srity neįsivengiamos. Tikrumoje tos lenktynės jau prasidėjusios. Anksčiau ar vėliau tai turi privesti prie konflikto, nes daugelis žmonių veiksmų veikia to konflikto naudai. Sovietų Sąjunga turi sau aiškų tikslą - sunaikinti D.Britanijos imperiją, JAV, nežiūrint į tai, stengiasi prie tų siekimų neprileisti.

Bet ne toji yra šio straipsnio tema. Šis straipsnis turi spėsti problema, kur vėks šio naujojo pasaulinio karo veiksmas. Aišku, kad šiuo klausimu mes tuo tarpu nieko taip jau tikro pasakyti negalime, nes daug priklausys nuo to, kada prasidės karas. Visai kitokia būtų buvusi karo eiga su Vokietija, jei jis būtų prasidėjęs 1938 metais. Taip pat ir čia, visuomet skirtumas gali iš pagrindų pakeisti Sovietų Sąjungos ir anglosaksų karo išvaizdą. Negalima būtų išvengti galimybės, kad naujojo karo atveju visa Europa atsidurtų Sovietų Sąjungos kontrolėje. Svarbų vaidmenį gali suvaidinti Artimieji Rytai, bet reikia skaitytis ir su tuo, kad iki to laiko ir tie gali patekti į Sovietų Sąjungos įtakos zoną. Greičiausiai karo arena bus keletas. Karas turės būti pasaulinis pilnoje to žodžio prasmeje. Iš tikrųjų tai bus pirmasis kontinentų karas, kuriame D.Britanijai gali tekti JAV toli išsikišusios bazės rėmė.

Kontinentų ir atominio karo žiūrovų rolė gali tekti tiems kraštams, kuriems istorija ir geografija yra paskyrusi per taip ilgą laiką žiaurių tarptautinių karo veiksmų arenas. Tikrumoje atrodo, kad ateis eilė tiems kraštams, kurie iki šiol buvo saugūs nuo karo veiksmų. Vienas iš tokių, kuriam, neišvengiamai teks suvaidinti svarbią rolę šiame kare, tai yra Kanada.

Žiemos žygis per poliatines sritis. Neseniai Kanados parlamente karo apsaugos ministeris davė sensacingą pareiškimą,

kad šią žiemą Kanados kariuomenė padarė žygi per snieguotas dykumas, esančias Kanados žiemvakariuose. Žygis buvo vedamas dideliu mastu. Šio žygio uždavinys buvo ištirti visus sunkumus, su kuriais tokie moderniai šių dienų armijai susitikti poliarinėse salygoose. Buvo bandoma poliarinė kareivių apsauga žemoje temperatūroje. Taip pat buvo bandoma, koks maistas geriausiai vartotinas tolimoje šiaurėje. Kariuomenė buvo aprūpinama aviacijos pagalba. Žygis buvo pradedamas iš Churchill vietovės, kuri randasi prie garsios Hudsono įlankos.

Žygiuojant gigantišku lauku, kariuomenės dalys pasiekė Didįjį Lokų ežerą ir Norman fortą, tuo būdu atlikus 3.200 mylių kelią kariuomenė pasirodė ties JAV miestais Žygyje dalyvavo amerikiečių ir anglų stebėtojai.

Tas didelio masto žygis liudija, kad Kanados ir anglosakų stabai yra tos nuomonės, kad toji teritorija gali suvaidinti svarbų vaidmenį būsimame atominame kare. Dabar kyla klausimas, kuo gi remiasi toks stabų įsitikinimas.

Prileidžiama, kad pagrindiniu motyvu yra toji aplinkybė, kad per Kanadą ir Aliaską turi sisistiekti su S. Jungta ir todėl norima apsisaugoti nuo netikėtos sovietų invazijos. Galimas daiktas, kad toji aplinkybė yra rištai svarstoma. Vienok rodosi, kad toji aplinkybė, tai antraeilis dalykas, nes invazija per Aliaską būtų labai sunki, nors šių dienų galimybės yra daug geresnės.

Pagrindinė tokių spėliojimų nuomonė yra didelė galimybė per šiaurės ašigali susilaukti didelių aviacijos puolimų. O apie tokių puolimų galimybę per ašigali šiandien kalbama atvirai, net ir pats JAV aviacijos vadas gen. Arnold pareiškė, kad sekantiame kare tokie puolimai, gali įgauti gigantiška charakteri.

Rusai pirmieji įvertino poliarinių sričių reikšmę ir pirmoji atkreipė dėmesį į laivininkystę poliariniuose vandenyse, taip pat ir į aviacijos panaudojimą šiauriniame ašigalyje. Rusų lakūnas pirmasis perskrido šiaurės ašigali ir skrisdamas iš Sibiro į JAV. Tas buvo 10 metų atgal. Ir nuo to laiko pažanga buvo labai didelė.

Bė to, tos teritorijos, žiūrint iš atominio karo taško, pasidaro labai svarbios. Tose teritorijose randasi urano kasyklos, iš kurių semiamas žaliava atominio bombų produkcijai. Produkcijai tu bombų, kurios nušlavė nuo žemės paviršiaus du Japonijos miestus: Hirošimą ir Nagasaki. Tu teritorijų reikšmę padidina ir kitu mineralinių turtų kasyklos.

Nesunku įsivaizduoti, kad tos urano kasyklos bus svarbiu objektu priešui sekantiame kare. Tad staigus ir netikėtas desantas ant tų teritorijų yra labai galimas.

Ištikruju, tokie Kanados kariuomenės pratimai šią žiemą žiemvakarinėse teritorijose yra labai svarbūs, nes tos teritorijos, kurios šiandien yra beveik neapgyvendintos, atsitvėję, t.y. būsimajame kare gali būti labai garsios lygiai taip pat, kaip El. Alamein arba Stalingradas.

(„Orzel Biały“)

N.K.V.D. PRANCŪZIJOSJE. Paryžiaus savaitraštis "Paroles Françaises" rašo, kad SSER pareikalavo leisti Prancūzijoje laikyti savo nuosavą policiją, kalėjimus ir koncentracines stovyklas, kur būtų vykdomi teismo nutarimai. Raudonieji fašistai nenori daryti tokių slaptų nusikaltimų - kaip gen. Kutiepowo pagrobimas, bet veikia legaliai ir net su prancūzų vyriausybės pagalba.

Po išvykimo repatriaciją gen. Dragūno liko oia mažesnė grupelė sovietų agentų, kurie turi "globoti sovietų piliečius", kurių Prancūzijoje priskaitoma apie 40.000. Iš jų daugiausia yra Pabltijo valstybių piliečiai ir lenkai. Toji sargų grupelė susideda iš 30 enkavedistų ir tiek pat žemesnių tarnautojų.

Vienas iš jų prisipažino, kad jis užsima sekimu "įtartina Sovietų Sąjungos piliečių ir reikalui esant jų areštavimu". Tame darbe jiems padeda prancūzų komunistai.

Pasibaigus oficialiai repatriacijai, visi pasilikę Sovietų Sąjungos piliečiai yra traktuojami kaip nusikaltėliai ir liaudies priešai. Tokiams Beauregard mieste yra koncentracijos stovykla. Kartais tokie yra atvežami ir patalpinami sovietų ambasadoje.

Tas tautinės padėties pablogėjimas privertė sovietus išleisti griežtesnius parėdymus - likviduoti netikusius sovietų piliečius, esančius Vakarose ir rodančius didelę simpatijas anglųsaksams.

Savaitraštis duoda keletą pavyzdžių apie sovietų vykdomus išvietintųjų pagrobimus.

AR SERGA STALINAS. Specialus Londono sekmadienio laikraščio "News of the World" korespondentas duoda sekančias informacijas apie Stalino ligą:

"Prof. Trumanas pareiškė, kad Stalino daktarai uždraudė jam skridimą į Washingtoną. Tas pareiškimas turėjo nuste- binti neskaitytą grupelę Sovietų Sąjungos valdininkų, kuriems yra leista laikyti radio priimtuvai ir kurie turi leidimus klausyti radio pranešimų iš užsienio. Iki šiol sovietų diktatoriaus daktarai teigė, kad jo sveikatos stovis yra gana geras, atsi- velgiant į jo 65 metų amžių. Bet tik dėl didelio kauchoiško va- ro ir degtinės vartojimo, taip pat nuo sunkiai virškinamo maisto, nuo stipraus rūkymo ir nuo mažo judėjimo - turi lengvai išsiplė- tusią širdį.

Daugelis ras dabar stebisi, kodėl Stalinas dabar taip retai aplaidžia Kremliu ir ar dėl savo ligos važiuoja jis kartais į vieną iš savų sustiprintųjų vilų šarvuotame automobilyje, kurio langų stiklas turi 1,5 colio storumo ir kurį lydi kituose auto- mobiliuose ištikimųjų sauliu eskadra.

Rusai, rašo toliau specialus "News of the World" ko- respondentas, taipgi stebisi, kodėl per visą karą Generolissius niekad neįspektavo savo Raudonosios Armijos, išskyrus patikri- nimus, per kuriuos stovėjo saugiamie nuotolyje ant Lenino Mauzo- liejaus stogo Maskvos Raudonojoje Aikštėje. Kodėl per 3 viešas laidotuves, 15 metų laikotarpyje, kai Stalinas žygiavo per Mask- vos gatves, visi namai buvo apstatyti policija ir buvo išskyta

uždaryti visus langus, duris ir net ventiliatorius.

Kodėl per 3 milijones traukiniais paskutiniu 10 metų bėgyje buvo įsakyta padaryti smulkias kratas visuose namuose esančiose palei geležinkelį ir net daugeli namų gyventojus iševakuoti?

Paskutinis klausimas: Ar taip pat, atsižvelgiant į Stalino daktarų pareiškimą, jis patarė prez. Rooseveltui Teherano konferencijos metu, kad šis apsigyventu saugioje sovietų ambasadoje, o ne "atviroje" JAV pasiuntinybėje?"

Kaip anglai galvoja apie J.T.O. Vyriausias "Daily Mail Continental" redaktorius Noel Barker idėję savo straipsnį antrašte "Anglija teikia trumpalaikį kreditą J.T.O. - jai", kuriame tarp kitko rašo: "Retas šiandien pasaulyje tiki nepatikrintus dalykus ir niekas šiandien Anglijoje nėra linkęs pripažinti, jog JTO yra laimėjimas tik dėl to, kad ji egzistuoja. Mielai atsiduodame naujam gydytojui, bet jei mūsų gripo padėtis negerai, mes paieškosime geresnio gydytojo". Autorius su džiaugsmu tvirtina, kad dabartiniai anglai yra cinikai ir JTO laiko vidutiniško amžiaus žmoniu irankiu, kurie nori pasaulį sutvarkyti. Šitos pastangos - tai dar ne viskas: niekuomet geri norai neužveda konkrečių valstybių. Visa JTO - tai geras dalykas, sako anglas, bet kas dedasi Suomijoje? Ar esame jų draugai ar SSSR draugai? O kas darosi su Ispanija? Ir pagaliau stato sau klausimą: Ka gi pagaliau mano daryti JTO. Ar Lenkija, dėl kurios griebėmės ginklo, yra tikrai laisva? Dėl ko ji neištiria situacijos Lenkijoje? Anglai norėtų visas problemas, didžias ir mažas, tuojau išspręsti, bet vėl nenori, kad JTO tuojau bankrotuotų.

"Kai 1919 m. niekas negalvojo apie naują karą, šiandien daugiau kaip 50% anglių tiki, kad naujas karas yra daugiau negu panasus į tiesą".

"Anglija karštai trokšta, kad JAV intusi vadovauti J.T.O. - jai. Iki šiol betgi to neatsitiko". "Mes, anglai, žinome, jog JTO daro viską, ką gali. Visos anglių partijos vertina Bevino tiesumą, kad ir kitos tautos sektų jo pavyzdžiu.

"Kai Anglijoje išduodamas tarnui rekomendacijos laiškas, dažnai priduriama "be išipareigojimo", nes tuo norima atsidrausti nuo atsakomybės, jei rekomenduotasis tarnas pasirodytų esąs vagis, kai tuo tarpu mes jam išdavėm geriausią pažymėjimą. "Be išipareigojimo" - tai išsireiškimas, kuriuo mes naudojames JTO atžvilgiu. Mes jai karštai linkime sėkmės, nes žinome, kad be jos grįžtumėm į džiunglių teisę, ir todėl norime ją, bet reikalaujame, kad visa, kas joje darosi, darytųsi padoringai ir pilnoje šviesoje", - rašo Noel Barker.

Lenkijos spauda apie Lietuvą

KA SIANDIEN APIE VILNIŲ RAŠO LENKAI. Vilnietis ltn. R. duoda idomių informacijų apie sunkius lenkų gyventojų pergyvenimus Vilniaus mieste ir Vilniaus krašte.

Lenkiški partizanų daliniai Vilniaus krašte susikūrė anksčiau, negu to reikalavo politinė padėtis. Tas įvyko tik dėl vietinių gyventojų ir jų turto apsaugos prieš komunistų bandas, kurios po priedangos kovos prieš okupantus vykdė vietinių gyventojų žudymą ir jų turto plėšimą. Šalia to kartu buvo vedamas aktyvus pasipriešinimas prieš vokiečius. Tokiu būdu susikūrė vienuolika tokių

A.K. (Armija krajeva - krašto armija), kurie privadė Vilniaus kraštą prie visiškai deorganizacijos.

1944 m. liepos mėn. 7 d. prieš 24 val. Raudonosios Armijos užėjimą lenkiškieji A.K. daliniai, susidarę iš visų Vilniaus krašto tautybių, puolė vokiečių garnizoną Vilniuj. Bet pastarasis buvo gerai išitvirtinęs, nes laukė sovietų puolimo. Lenkiškieji partizanų daliniai, pralinkus vieni kiti parai po sunkių kovų pasiekia miesto vidurį ir pilies kalno iškeliama lenkiškoji vėliava. Kaip stiprus buvo vokiečių pasipriešinimas, rodo tai, kad vėliau suvienytos partizanų ir Raudonosios Armijos pajėgos tik po septynių dienų pajėgė galutinai užimti Vilniaus miestą.

1944 m. liepos mėn. 16 d. prasidėjo sovietų išdavikiškas nuginklavimas partizanų A.K. dalinių. Lenkų partizanų vadas buvo areštuotas pačių rusų suruoštame jo garbei pokilyje. Nuginkluotieji tuoj buvo sunaikinti į Kolugą, kur blogiausiose sąlygose pristatyti prie mūšio kirtimo darbu. Būlis kareivių tik 1946 m. vasario mėn. gavo leidimus grįžti į tėvynę, o visi kiti, jų tarpe buvo karininkai, policininkai ir eiluliai buvo palikti Tarybų Sąjungoje.

Per kovas maždaug 40% Vilniaus miesto tapo visiškai sunaikinta. Labiausiai nukentėjo tai Šyonyhausenc, Stoties, Aušros Vartų, Bazilikos, Pylimo, Didžiosios, Pilies, Vokiečių, Vilniaus, Gedimino ir Antakalnio gatvių rajonai. Liko kovų nepalietusi tik už Neries esančioji Vilniaus miesto dalis, tai Žvėrynas ir kolonijos gatvės rajonas. Vandentekiai ir elektrinės tapo sunaikintos.

Bošševikai, užėmę Vilnių, išakė visos vokiečių RM išimti iš apyvartos, tačiau už jas nebuvo duotas nė vienas rublis. Beveik visi vyrai buvo mobilizuoti ir įjungti į Raudonosios Armijos dalis. Pirmojo tekoro metu, t.y., nuo 1944 m. lapkričio mėn. iki 1945 mėn. sausio, buvo areštuota apie 30000 lenkų. Visi didesnių amžių rusiai buvo perpildyti suimtaisiais. Naujai suimtieji, kol patekdavo į rūsius turėdavo mažiausiai 3 dienas laukti kalėjimo kieme. Joks slapstymasis neimanomas, nes NKVD valdininkai nuolat patroliuoja ir vykdo smulkiausias kratas po viso miesto butus ir užkampius. Ūkininkai dažniausia dirba laukuose persirengę moterimis, o nakvoja kur nors pelkėse arba grioviuose.

Sovietai išleido įsakymą lenkų tautybės gyventojam, kad jie bus perkeltami į centrinę Lenkiją, nes juos turi pakelti atvykstantieji iš Rusijos. Tada prasidėjo nauja matyrologija-perkėlimas lenkų tautybės gyventojų į vakarus. 1946 m. sausio mėn. 28 dieną, esant 30 C. temperatūros, išvyko pirmas transportas evakuotųjų į vakarus. Antras transportas išvyko 12 vasario ir l kovo pasiekė Liubliną. Išvežantieji negaidavo jokio maisto kelionei, nei kuro pasiilūyti. Su savim gali vežtis tik labai mažą bagažą.

Prieš išvykimą N.K.G.B. (Norodny Komisariat Gasunčorst venoj Bezoposnosti - vietoje anksčiau buvusio NKVD) tikrina dokumentus, neišvyksta naudodamas į kalėjimą arba kariusomeną. Moterys, vaikai ir seniai gali išvykti, nes ym netinkami darbai Rašyba Sąjungoje.

Salygos, kuriose gyvena areštuotieji, yra baisios. Ryte jie gauna virinto vandens ir 200 gr. duonos visai dienai. Pietums gauna "sriubą", kuri geriau tiktu vadinti "vandendėliu", nes joje retai atrandama keletas kruopų ar bulvių skiltelių. Tai yra davinys trims žmonėms vienoje skardinėlėje. Sukštus laikyti ir praustis yra draudžiama. Tad norint valgyti tą "sriubą", reikia tam reikalui naudoti nešvarias renkas, kad galėtum atsiimti savo kruopų ar bulvių dalį. Tik kasie nešvarus vanduo iš eilės visu trijų išgeriamas. Jau nėra tam tikslui skardinėlių, "sriuba" paduodama specialiose. Ne visi gali valgyti iš tokių indų, nežiūrint ir alkio, daugelis "važiuoja į Rygą", žiūrėdami į valgančiuosius. Vakarinė jie gauna tik bananai - vadinama "čaj". Rūkyti visiškai uždrausta. Šalto vandens gerimui irgi neduoda.

Tai daroma taip: pasinaudojant prižiūrėtojo gilesingumu, bėgama prie krano su tam tikru "indu" - naudojamu visiems žinomiems reikalams, jis ant grūtųjų perplaunamas ir vėliau jis panaudojamas kaip kibiras.

Sergantieji šiltina talpinami atskirai, bet mitybami iš tų pačių indų, iš kurių vėliau valgo sveikieji. Kameroose, kuriose vokiečių laikais buvo talpinama 20 žmonių, dabar tas skaičius siekia net 150. Tad miegojimas atlikamas paelliui.

Daug ko yra matę vilniečiai, tačiau turi šokią tokią viltį, nors daugelis susilaikė nuo užsiregistravimo evakuacijai, nors tas yra kiekvienam lenkui privalomas dalykas. Kiekvienas iš jų jaučiasi kaip kareivys poste.

(„Pismo Zolnierze“ Nr. 24)

Mus pasiekia ir labai nemalonių mums, lietuviams, žinių. Štai vienoje stovykloje anglų zonoje įvyko dviejų lietuvių komitetų "dvikova". Atkėlus vieną stovyklą į kitą, abu komitetai susivaidijo dėl valdžios. Susipykę iššaukė specialią komisiją "persijojimui". Po "persijojimo" stovykloje nelikę nė pusės gyventojų. Tuo reikalas aišku, neužsibai-gė. Dabar vieni kitiems kersija ir siūnia skundas po skundo.

Kitoje stovykloje gyventojai, nepatenkinti komitetu, išsirinko naują. Norėjo pakeisti ir patį komendantą. Tačiau šis, turėdamas gerus santykius su UNRRA-os direktoriumi, iš savo pareigų nepasitraukė. Išrinktieji ir visuomenė ėmė triukšmauti. Buvę iškusti ir naujojo komiteto nariai. UNRRA-os di-rektorius nutarė 4 komiteto narius išsiųsti į priverčiamą dar-bų stovyklą. Ši stovykla dar tuo ypatinga, kad iš jos daug asmenų prievarta gražinama į buvusias tėvynes. Įtvykus masi-noms juos išgabenti, subėgo klykdamos moterys ir vaikai ir kiti stovyklos gyventojai. Kilus triukšmui teko sprendimą ati-dėti 24 valandoms, o vėliau ir visai pakeisti. Skundą padavusieji, bijodami keršto, pabėgo. UNRRA-os direktorius paskebė dar kartą naujus komiteto rinkimus ir ta proga lietuvių var-du pasakė daug karšių, tarp jų ir teisingų, priekaištų.

Trečioje stovykloje įvyko idomus "procesas" dėl stovykloje paskleistų gandų. Susipykusių vienoje ir kitoje pusėje buvo išstatyta po keliasdešimt liūdininkų. "Kovojančių" tarpe ir keletas Lietuvoje buvusių žymesnių asmenų.

Ką visa tai reiškia šio trys pavizdėliai? Jie paro-do, kad į mūsų tarpą pasėta pikta sėkla jau išdygo ir bręša. Mums besirūpina sovietai tikrai džiaugiasi. Jie mūsų nesam-taikos siekia ir mato, kad mes prie jų noru prisidedame. Kokia kova gali būti dėl vietų, dėl komitetų, vadovavimų? Ar yra laikas suvesdinėti saskaitas? Kodėl negalima pasitraukti iš "posto", jei visuomenė nepasitiki? Tikrai skaudu ir pikta, kad mes patys ant kaklo neriname sau virvę.

Viso to nebūtų, jei mes protinai galvotumėm, gerai suprastume laiko ir savo esamas sąlygas ir padėtį. Tu klaidu nebūtų, jei žmogus visuomet, kai jam išauga pulkybės sparnai, persikeltu mintimis prieš savo kietus sprendimus į Lietuvą. Aš manau, kad ten pasiliks brolis, sesuo, tėvas ar motina, jei

primintu kitas paraigas. Kai primatytu vienišas sodybas, vienišus smūtkelius ir savo jaunystėje išmintus takus, galbūt jų siela pasikeistų, atsiverstu.

To viso taip pat nebūtų, jei mes pasiduotumėm politinio centro nurodymams, LTB Centrai ir esamoms institucijoms. Pasidavimas moraliniam autoritetui mus išvestų iš to, kad ir reikais atsitikimais kylančių negerovių. Vietu komitetai turi nustoti galvoti, kad jie yra visagaliai, kad jie, susitara su savo globėjais, gali daryti tai, kas jiems patinka. Atskiri asmenys turi nustoti suvesdinti asmenis — kas sąskaitas, gi esant reikalui, kreiptis į atitinkamas institucijas, o ne purvinti lietuvių vardą, varstant globėjų duris. Mes drįstame tvirtinti, jei mūsų akys neatsidarys, mes patys kaip žuvys subėgsime į mums paspaustus spastus.

LTB Centro veikla įgyvėjo. Tai matome jau ir iš jo paskelbtų aplinkraščių. Dabar mums reikia tik patiam sąžiningiau išpildyti jo aplinkraščius, pasiekti tikslus, ir mes būsim šiuo reikalu padarę didelį žingsnį į priekį.

Viename aplinkraštyje paskelbta, kad LTB centras lietuvius nerūšiuoja, neklasifikuoja į tikruosius lietuvius, klaidėdžius, repatrijantus. Tik tie, kurie kenkia ar kenkia, kaip pavieniai asmenys, turi būti šalinami iš mūsų bendruomenės tarpo. Tai visai teisinga ir išsidėmėtina tiek komitetams, tiek kiekvienam trėntinių bendruomenės nariui.

Toliau aplinkraščiuose primenama dėl solidarumo mokėsčio, trėntinių surašinėjimo, peticijų. Šie visi dalykai jau seniai turėjo būti sutvarkyti. Tokie apsilaidimai dažnai kenkia ne tik pačiai trėntinių bendruomenei, bet ir mūsų pačių tėvynei, kovojančiai dėl laisvės ir nepriklausomybės. Galia, kad iki šiol yra dar tokių apsilaidėlių, kurie iki šiol nepasirašė ant peticijų, kai jose iškliami tokie svarbūs ir opūs Lietuvos Nepriklausomybės reikalai. Ką centras gali veikti, jei jis neturi jam reikalingų lėšų.

Be to, ten paliečiami ir nusikaltėliai, kuriuos žadama griežtai bausti, šalinant iš stovyklų ir apie tai pranešant spaudoje. Tai labai teisinga. Tačiau tai reikia atlikti ir su ypatingu rimtumu, tik teisiams nusprogdus, kad asmenys nenukontėtų dėl kokių nors nesutarimų ar pan.

Izpūdžiai iš raudonojo Lenkijos ir Sovietų užimtos Vokietijos zonos

(Tąsa iš 7 Nr.)

Pradėjo bėgti net rusai, palikę savo maistus ir lagaminus, prigrūstus batų, kostiumų ir kitų gėrybių. Buvo pats laikas nės dintis ir mums. Tačiau surinktos žinios apie galimybes išvykti taip pat nūdzugino. Visur vyrauja sumišimas, netvarka, pareigūnų saugaliavimas, bėdės ir plėšimai. Išvykstančius iš Lenkijos oficialiai apiplėšia ir lenkai ir rusai. Buvo ir liūdnėsnų žinių, kad oficialus išvykimas iš Lenkijos yra tik į stovyklą, o ten reikia palikti visas viltis. Iš antros pusės – iš Lenkijos varė visus į ten, kur gyvena prieš 1939 m. rugėjo mėn. 1 d. Mums pasirinkimas buvo aiškus – geriau mirti badu laisvam, negu vergauti ir mirti stovyklose.

Pardavėm batus, suknele, kėlės, sūnaus paltuką, atliekamus skudurus ir smulkmenas, kurias dar valkiojom su savim. Už gautus pinigus nupirkom sūnui maisto, nes kelionė skersai Lenkiją apie 350 klm. turėjo testis, kaip žina pasakojo, apie 5 – 7 dienas. Sau turėjome sukaupę kiek duonos sausainių.

Siradome prekinį traukinį, kita diena einantį į vakarus. Bilietas iki Frankfurto a.O. suaugusiam kaštavo 245 zlotai. Lietuvos dienos vakarą susikrovėm kuprines, kuriose buvo tik sūnaus drabužiai ir kiek maisto, pro tvoros plyšį išnyko žmona su sūnum, po kiek laiko vienas lietuvis su kuprinėmis. Aplankiau seniūną, paaiškinau reikalą ir prašiau pranešti apie mano dingimą viena diena vėliau, nes seniūnai apie dingusius turėdavo pranešti tuojau. Atsisveikindami vienas antram palinkėjom sėkmės, ir aš ištraukiau pro plyšį į nežinomybę.

Gitartoj vietoj radau šeimą. Sujieškojau reikiama traukinį, nupirkau bilietus, ir visi sulindom į vagoną. Traukinys naktį neišėjo ir mes išstūnojom vagoną. Užtat nūdzugom kitą dieną, VII.28d., apie pietus, kada prikabino garvežį, pradėjo manevruoti ir greitai paliko Torna. Sirdy palengvėjo, tik sunkus nujautimas slėgė dėl kelionės ilgio ir sunkumo. Geležinkeliečiai lenkai pasakojo, kad labai trūksta garvežių, visi esą užimti turto išgabenimu į SSRR. Tusti esalonai be pert-raukos rieda į vakarus, o iš ten parpūksnoja su masinomis, javais ir kitomis gėrybėmis. Tuo mes greitai įsitikinom, nes Gniezne stovėjom dvi paras, o Pozene – 3. Rusai, kada jiems reikia, garvežį atkabina ir nuvažiuoja. O mes sėdim ir laukiam. Po kiek laiko gaunam progos pavažiuoti vėl 30-50 klm. ir vėl laukiam. Per buvusį lenkų koridorių nuo Torno iki Neu Buntsheno

važiavom 7 paras. Mūsu ešalonu važiavo apie 600 žmonių. Daugiausia grīze vokiečių repatrijantai iš Pabaltijo, Besarabijos, Vengrijos ir kitur, kiti vokiečių, lenku ir keltas lietuvų.

Jau Pozene prasidėjo tai, kas mūsu skaičiavimu turėjo įvykti tik už Frankfurt a.O. Pradėjo trūkti maisto. Lig buvusios Lenkijos - Vokietijos sienos dar galima buvo kaiti ko pirkti, tačiau ir pinigų ne visi turėjo. Teko elgetauti ir eiti į daržus. Lenkai sušelpdavo, ir jie patsy ne per daug kaiteturėjo, o mūsų kasdien praeidavo tūkstančiai. Neu Bentšene buvusiam pasienio miestely laukėme tris paras. Čia jau palaidojom vieną senuką ir keturius vaikūčius (ligtol buvome palike 2 senukus). Už pylimo grovius iškasėm duobę, vidury paguldėm senuką, suvyniotą į antklodę, iš šalių mažulius. Vieni giedojom vokiškai, kiti - lietuviškai. Nusiėmės kepa - re, žegnojom ir lenkų policininkas. Visi gaudinonės, nes nežinojom, kada ir kur galsime patys. Tiek buvo aišku - toli nuo tėvynės, nuo gimtų namų ir, gal būt, niekas iš artimųjų, nieko nežinos. Ir už ką? Už Naująją Europą, už darbo klasę, ar demokratiją? Mums buvo tas pats velnias viskas. Mes juto - me išisukusią mirtį, o vokių tempu važiuodami laukėme dar tikros sienapiūtės. Mes, bėgliai, vieni kitų nepažinom, negaidėm pikto artinui. Ramiai sau gyvenom, dirbom, turėjom duonos ke - snį, pastogą, artimuosius ir buvom laimingi. Dar pradžioje vieni nuo kitų skirtis. Jie jau ramūs, kuras tikrai jiems baig - tas, kaip ir tūkstančiams kitų mūsų brolių visame pasaulyje. Be kryžių ir be atpinimų. Mirtis vias sulygina, o motina žė - mē priglaudžia. Mes dar likom rytojui. Mūsų eilė artėjo taip pat. "Vienas yra Dievas, o mes visi jo vaikai" - prisiminia kadais pasakytus vieno dvasiško žodžius.

Stūmėmės toliau. Dėl maisto trūkumo pradėjome silp - ti ir nebepaeiti. Tik vaikų riksmas versdavo klaidisioti po laukus ir ieškoti bulvių. Gyventojų nebuvo. Namai tušti, vis - kas atdara, išplėsta. Palai geležinkelio bulvių laukai jau nu - kastai. Matyt, kad pravažiuojančių dauguma maitinasi taip pat tik "iš vietinių išteklų". Tenka ieškoti toliau ir eiti ko - kia pora klm. Tuo tarpu prilabina garveži, ir ešalonus išsina. Išgirde svilpimą, bėgdavom kiek kojos ikabina, į stotį. Gaila, kad tai nebuvo bėgimas sporto aikštėje. Be abejo, būturė su - mušę daugelį rekordų. Bet ir bėgimai nepadėdavo - kiekvienoj stoty keltas tokiu ieškotojų vis likdavo. O kuriems pavykdavo užsikabinti už tureklių ar laiptelių, nors nuo bėgimo ir su - sijaudinimo būdavom šlapi, kaip išnaudyti, spindėdavom džiug - smu. O jei kibinėse ar krepšely turėdavom dar keltą bulvių, kančių stotelėj jau rūkdavo ugnis ir aplink tūpėdavo neman - traudama šeima ir laukdavo pokylio. Nors bulvės buvo be draskos ir kitu priedu, tačiau nuotalkos - pralenkdamo ir kadais avės - tu Velykų ar gimtosios dienos šventės. Pakelėse rasdavom rūksty - nių, o miškuose uogu. Kolionės taip prailgo, kad atrodo, jog mes jau seniai pravažiavome visa Europą. Visi buvo pasidare ty - lus ir viskam abėjingi. O buvusio karo pėdsakai dar labiau slė - gė. Aplinkui vienas išgriauta, tuščia, žmonių nematyti.

(B.d.)

VIDURINĖS EUROPOS FEDERALINIO KLUBO LONDONO ATSTATAI S. PASKUTINIS KARAS AIŠKIAI PARODĖ, JOG, KOL VIDURINĖS EUROPOS TAUTOS NEPAŠIEKS VIENYBĖS IR NESUSIJUNGS Į VIENĄ SOLIDARIĄ VIENETĄ, TOL KAIMYBINĖS DIDŽIULĖS VALSTYBĖS GALĖS VISUOMETĖI LEMTI JU LĖKIMĄ IR SUDARYS PAVOJŲ JŲ NEPRIKLIAUSOMYBEI. BŪDAMI LAISVOJ BRYTŲ ŽEMĖJ, MES, AUSTRALAI, GUDAI, OČCHAI, ESTAI, LIETUVIAI, LATVIAI, LENKAI, SLOVAKAI, UKRAINIEČAI IR VENGRAI KALBAME Į JUOS KAIP Į JŲSŲ TAUTIEČIAI. ŽINODAMI JŲSŲ TRAGIŠKĄ SITUACIJĄ, MES TAČIAU NEIŠLEIDŽIAME IŠ AKIŲ TOLIMESNĖS ATEITIES, KURIĄ STENGIAMĖS SUFORMUOTI TOKIŲ BŪDŲ, KAD NELAIMĖ, KURIOS LIUDININKAIS BUVOME, NEGALĖTŲ PASIKARTOTI.

Giliai susipūpina geresniu rytojumi nuėjome tuo keliu, kuris vedė į susipratimą mūsų tarpe. Vidurinės Europos tautos yra giliai paliestos pastarųjų laiku įvykiu ir todėl priėjome vieningos nuomonės, jog mūsų kraštai gali sau nepriklausomą gyvenimą užtikrinti tik didžiosios Vidurio Europos federacijos rėmuose, kurią apimtų kraštus, esančius tarp Vokietijos ir Rusijos. Mūsų uždavinį dabar sudaro federacijos idėjos skleidimas mūsų palankioj Vakarų demokratijoj, ir taip pat mūsų pačių visuomenėj ir rengti atitinkamus projektus. Galutinai mūsų tautos pasisakys po to, kai jos bus išlaisvintos.

Kreipiamės į jus ir rašydami, kad jūs kartu su mumis stotumėt į kovą už šią idėją, kad jūs ją skiepitumėt saviems ir kartu su mumis ieškotumėt kelio jai įgyvendinti. Organizuokitės ir jungitės su mumis. Skleiskite šią idėją savųjų tarpe visur, kur tik jūs būsite.

Užmirškite nesusipratimus bei gindus, kurie mus anksčiau skyrė. Atsiminkite, jog tie gindai buvo visuomet rimiai mūsų priešai, kurių imperalizmas negali susitaikyti su mūsų federacijos iškilimais.

Mūsų federacija niekuomet nebus agresyvi. Mūsų tikslas yra mūsų laisvės, mūsų tautinės kultūros, pagrįstos krikščionybė ir vakarų civilizacija, gynimas. Visos mūsų tautos naudosis pilna nepriklausomybe savo etniskose žemėse. Jos idėlaikys savo suverenines teises, kurios bus visų jos narių sutikimu pripažintos reikalingomis ikurti bendrai federalinei vyriausybei. Per tą auką jos gyvs pastovia bendra nepriklausomybė. Mūsų tautos, jei nori gyventi, turi susijungti.

Prieš mus vienybė – arba pražūtis.

Federacinis Komitetas.
Londonas, 1946. sausis, 16 S. V. 7.

EUROPA BE ATETIES. Į amerikiečių zoną vėl atvyko gausi partija žydų. Oficialios istaigos tvirtina, kad žydų plūdas į amerikiečių zoną ypač padidėjo per paskutinius 3 mėnesius. Vidutiniškai mėnesį atvyksta apie 4-5000 žydų. Apsigyvena Eichtensu stovykloje žydai pasakoja, kad dar apie 10.000 žydų eina pakeliui. Atbėgusių žydų tarpe yra kilusių ne tik iš Lenkijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, bet ir iš Gudijos, Ukrainos, Didžiosios Rusijos, Kaukazo, Azerbeidžano ir kitų sovietų Rusijos valdomų dalių. Jie pareiškė, kad jie bėga iš Rusijos ir Europos, kuri jų manymu esanti be ateties. Vienas kitas prasitardamas drąsiau, pareiškė, kad Rusija einanti Hitlerinės Vokietijos pėdomis ir tikriausiai ausilauks to paties galo. Žydų traukimasis tikrai parodo, kad Sovietų Sąjungos laivas tikrai yra įplaukęs į pavojingus vandenis.

KA RASO VOKIETIS VOKIETIUI. Neseniai per sielą buvo atgabentas vieno vokiečio kitam vokiečiui į amerikiečių zoną parašytas laiškas. Tam laiške tarp kitko jis rašo: "Gal jau ir tu esi girdėjęs, kad moteris ir vyrus veža iš Rusija. Šekmadieni iš U. bažnytkaimio išvežė 35 vyrus. Iš kitų kaimų išvežė taip pat daug moterų. Šeimimai vyksta nakvimi ir daugelis moterų turi išvykti tik su viena antklode ir vienu rūbais. Daug išmontavo fabriką. Dabar pas mus gyventi baisu. Jauni žmonės bijo rodytis gatvėse ar restorane. Žmonės, pamatę rusus, slepiasi. Viskas atrodo kaip išmirę. Jei moterys nesutinka su rusų reikalavimais, jų laukia kulka ar Sibiras. Tai atsitinka su vedusiomis ir nevėdusiomis moterimis. Iš visų įvykių mes sprandžiame, galvojame, kad bolševikai greit apleis mūsų kraštą..."

RAGINAMA PASIRUOŠTI SUKILIMUI. Pogrindyje leidžiamas rusų zonoje laikraštis "Der Weg zur Freiheit", viename iš paskutinių savo numeriu, ragina būti vokiečius viskam pasiruošusiems. Esą atėjęs momentas, kad Vokietija dar kartą bus karo arena. Visiems tuo tarpu būtina slėptis nuo rusų išvežimų. Karui prasidėjus, klausyti slaptosios organizacijos nurodymų ir esant reikalui dalyvauti sukilime prieš bolševikus. Laikraštis nurodo vokiečių išvežimus, nužudymus ir klausia, ar visa tai neprives prie dramatiškos būklės. Pyksta šis laikraštis, kad rusai pavadinę Karaliaučiu Kaliningradu. Iš to, pasak laikraščio, matyti, kad didesnė Vokietijos dalis ne tik numatoma rusų kolonizuoti, bet ir visai surusinti. Laikraštis žiūrint iš jo reiškiamų nuotikių, turi nacionalsocialistini artspalvį.

KAIP VOKIETIAI SAMPROTAUJA DEL KARO? Pasikalbant su vokiečiais, ypač girdint jų kalbas traukiniuose, susidaro įspūdis, kad jie karo laukia ir tiki jį greit įvyksianti. Gindijamasi ir dėl karo laimėjimo galimumo. Dalis vokiečių mano, kad karui prasidėjus, bolševikai staigiu smugiu užims Vokietiją ir likusią Europą. Tačiau rusams neturint lygno stipraus ir atominės bombos, karą, vis dėl to, teksia pralaimėti. Nūrerbergo procesas tada bus perkeltas į Maskvą ir į kaltinamųjų suola bus pasodinti šiandieniniai sovietų politikos vairuotojai.

SIULO EKSTURBUJA Į LIETUVĄ? Tremtinių stovyklose anglų zonoje vėl lankėsi sovietų atstovai. Jie siūlė visiems tremtiniais grįžti į Lietuvą. Žadėjo amnestiją ir laisvą gyvenimą. Auksiniams pažadams niekas nepatikėjo ir norinčių grįžti neatsirado. Tada politruakai pasiūlė važiuoti į Lietuvą, paeisursuoti, pasižiūrėti. Pažadėdami šiuos ekskursantus "gražinti" į Vokietiją. Tačiau sutarė, pažadų laužytojai žmoniu, kurie patikėtų jų pažadams, nerado. Gal but panašių ekskursijų ateityje jie pasiūlys ir kitose stovyklose.

JIE GERIAU ŽINO IR UŽ MŪS. Vienas estas parašė laišką savo valsčiaus apkomui į Estiją. Jis laišką paklausė ar apkomas nežino kur gyvena jo broliai. Po mėnesio jam atėjo atsakymas, kad vienas jo brolis gyvena Lūbecke, DP stovykloje, o kitas kažkur Bavarijoje, mūrikiėlių zonoje. Es tas parašė laišką į Lūbecę ir ten tikrai rado savo broli.

SMILU TINKLAS JAU PAKANKAMAI ISPIĖŠTAS. Bolševikai, matyt, besiruošdami savo numatytiems tikslams į britų ir amerikiečių zonas yra pasiuntę begalės šnipų. Tokius šnipus, kaip atrodo, jie turi skyre ne tik svetimšaliams išaiškinti, bet ir išsnipinėti, kas šiose zonose vyksta vokiečių tarpe ir t. t. Grąžinant repatrijuotus lenkijos ir kitų sričių vokiečius, buvo atsiųsta vokiečių iš buvusios Pavolgio vokiečių kolonijos. Toks gausus šnipų pasiuntimas, esant, turis dar ir kita užduotį – paruošti tam tikras priešbriutiškas, priešamerikietiškas nuotaikas. Kiekviena įvyki jie stengiasi pakreipti savo naudai. Taip, pff., Vokietijoje dėl pinigų pertekliaus pakeltos kainos dėl traukinių bilietų ir už kai kurias prekes. Sarišyje su tuo kainų pakėlimu darbininkų tapo vėlama agitacija, esą kainos už prekes yra pakeltos, o atlyginimai liko tie patys.

VOKEIČIAI ŽŪT BŪT NORI MŪSŲ ATSIKIPATYTI. Grosshesseno vokiečių administracijos nukštieji pareigūnai kreipėsi į amerikiečių karinius okupacinius organus prašydami, kad visi svetimšaliai būtų iškelti iš Grosshesseno apygardos, nes jie, esą kenkia vokiečių ūkiui. Jiems buvo karinės valdžios paaiškinta, kad svetimšaliai vokiečių ūkiui nekemia, nes yra išlaikomi UNRRA-os. Svetimšaliai nuo vokiečių yra patyrę daug skriaudų. Jų iškėlimas nenumatomas, ir galimas dalykas, jie čia pasiliks ir per žiemą.

GAL TĖS IR PER ŽIEMĄ PASILIKTI VOKIETIJOJE. Birželio 20 d. Detmolede iš anglų valdžios ir UNRRA-os į sukvietą švietimo vadovų pasitarimą, dalyvavo keletas švietimo bairūpinančių pareigūnų. Buvo tariamasi švietimo ir mokyklų reikalais. Pranešėjas patarė išdirbti ilgesnio laikotarpio darbo planą ir padarė iliuziją, kad mums greičiausiai ir per žiemą teks pasilikti Vokietijoje.

ATIMAMI IŠ KOMITETŲ ANESTAUDAI IR BLANKAI. Anglų zonoje, įvedus ryšių karininkus, komitetai buvo panaikinti. Paskelbta, kad komitetų išduoti įvairūs pažymėjimai nugalioja,

22

T E V I Š K Ė S A I D A S

Nr. 8

ir jų turėtojai gali būti net baudžiami. Šiuo metu iš kai kurių vietų komitetu buvo atimti antspaudai ir blankai. Amerikiečių zonoje taip pat pranešta, kad visi komitetu išduoti pažymėjimai neturi galios ir turi būti gražinti komitetams sunaikinimui.

IR PRANŪŽŲ ZONOJE TIK IMASI KARO. Neseniai svetimsaliai pranožų zonoje kai kuriais įvykiais buvo nustebinti ir manė, kad greit prasidės karas. Kai kuriose vietovėse buvo pasirodžiusios tanketės ir t.t. Įvyko kai kuriose vietose areštai, tačiau jie svetimsalių nepalietė. Kai kas iš to padarė išvadą, kad esama karo išvokarėse ir susitvarkoma su vienu kitu esančiais negeistinais elementais.

IR BELGIJOJE SVETIMSALIAI NESAUČIUS. Belgijoje gyvena svetimsaliai savo būkle jaučiasi nesaugūs. Kai kurios oficialios įstaigos yra net pareiškusios, kad už svetimsalių dingimą jos atsakomybės imtis negalintios. Svetimsalius globoti ir informuoti čia ypač rūpinasi Sovietų Sąjungos repatriacinė komisija. Paskutiniu metu ji renka privačiai gyvenančių pabėgėlių adresus. Kuriam tikslui - nesunku suprasti.

GROSS-HESSENO APYGARDOJE VIRŠ 20.000 SVETIMSALIŲ GYVENA PRIVAČIAI. Wiesbadene išeinęs vokiečių laikraštis rašo, kad Gross - Hesso apygardoje esą virš 20.000 svetimsalių, kurie dar gyvena ne stovyklose. Visu šiu svetimsalių teisinė padėtis neaiški. Vokiečiai kelia balsą ir dėl jų išgyvendinimo iš savo tarpo. Šiame skaičiuje randasi gausus būrys ir lietuvių.

DE TEISĖS TURI TIK STOVYKLOSE GYVENA. Anglų zonoje gyvenantys privaciai lietuviai, kurie naudojo DE teisėmis išpėti, kad turi persikelti į stovyklas. Visi tie, kurie pasiliks ir toliau gyventi privaciai, nustoja DE teisių. Panašiu būdu tvarkomas reikalas ir amerikiečių zonoje. Vokiečiai džiaugiasi, kad tuo būdu svetimsaliai būsia suspausti į tam tikslui skirtas stovyklas ir vokiečiams būsia gražinti sekvestruoti butai.

SUVARŽYTAS PASIENIO ZONŲ SUSISIEKIMAS. Į rusų ir iš rusų zonos pervažiuoti sunku. Abiejose pusėse griežtos kontrolės. Didesniuose keliuose važinėja tanketės.

T E V I Š K Ė S A I D A S Nr. 8

Iš metalo

1946 m. Liepos mėn. 10 d.
Leidžia Tėvynės Mylėtojai.